

**ЗАВІДУВАЧУ КАФЕДРИ ЯДЕРНОЇ ФІЗИКИ,
ПРОФЕСОРУ ІВАНОВІ ВАСИЛЬОВИЧУ
ХІМІЧУ - 65**

Народився Іван Васильович 25 червня 1935 р. в м. Іршаві. У сім'ї його батьків Василя Івановича та Марії Михайлівни виховувалися ще двоє дітей: Маруся та Юрко. В перший клас Іршавської народної школи поступив в 1941 році, після закінчення якої навчався спочатку в Іршавській семирічній, а в 1952 році успішно закінчив Іршавську середню школу. Відтак Хімич І.В. стає студентом фізико-математичного факультету УжДУ, який успішно закінчив у 1958 р. У 1958 році за направленням йде працювати вчителем фізики і математики у Білківську середню школу. Невдовзі його зараховують на посаду асистента кафедри теоретичної фізики у рідному університеті. По закінченні у 1963 р. аспірантури при кафедрі теоретичної фізики УжДУ вся подальша педагогічна і науково-дослідна робота Івана Васильовича проходить на цій же кафедрі, а з 1971 по 1976 рр. він працює її завідувачем. Цей відрізок його життєвого і творчого шляху - найбільш плідний в науковій роботі молодого вченого.

Іван Васильович активно веде науково-дослідну роботу в галузі релятивістської квантової теорії поля. В наукових працях професора Хімича І.В. та його учнів поставлена і успішна розв'язана задача узагальнення аксіоматичного підходу Боголюбова-Медведева-Поліванова на широкий клас локалізованих квантових теорій поля з неполіноміальним ростом матричних елементів в імпульсному просторі, що дозволило включити в орбіту аксіоматичного підходу широкий клас неперенормованих в стандартному змісті взаємодій. В рамках локалізованої аксіоматичної квантової теорії поля з неполіноміальним ростом матричних елементів доведені аналоги основних результатів традиційного аксіоматичного підходу: інтегральне представлення Йоста-Лемана-Дайсона для причинного комутатора, одномірні дисперсійні співвідношення для амплітуди πN -розсіяння, аналітичність амплітуди розсіяння в еліпсі Мартена, аналог обмеження Фруассара-Мартена. Проведені дослідження мають принципове значення з точки зору використання результатів аксіоматичної квантової теорії поля для експериментальної перевірки її фундаментальних принципів і аксіом.

Друга група наукових результатів стосується вивчення аналітичних властивостей амплітуди розсіяння в комплексній площині константи зв'язку як в нерелятивістській потенціальної теорії, так і в релятивістській квантовій теорії поля. В цій області професору Хімичу І.В. належать піонерські праці. На основі виявлених аналітичних властивостей і характеру руху полюсів S-матриці на рімановій E-поверхні запропоновано новий конструктивний метод опису зв'язаних, віртуальних і резонансних станів динамічних систем в атомній і ядерній фізиці. Проведені в працях І.В.Хімича дослідження аналітичних властивостей амплітуди розсіяння по константі зв'язку в квантовій теорії поля доповнюють і корелюють з висновками інших авторів відносно асимптотичного характеру ряду теорії збурень в квантовій теорії поля і відіграють важливу роль в проблемі сумування асимптотичних рядів теорії збурень для перенормованих взаємодій.

Третя група результатів стосується парціально-хвильового аналізу амплітуд бінарних процесів на основі групових властивостей S-матриці відносно групи де-Сіттера. Запропоновано використати неоднорідну групу де-Сіттера для узагальнення групи Пуанкаре як групи геометричної симетрії і на цій основі знайти коректний математичний опис процесів з участю нестабільних частинок, опис яких в рамках групи Пуанкаре не є послідовним.

Ряд з приведених результатів добре відомі спеціалістам, широко цитуються та увійшли у монографії видатних вчених, які видані в Росії та США та переведені на ряд іноземних мов. Певна частина цих результатів склала зміст кандидатської дисертації "Аналітичні властивості парціальної амплітуди в комплексній площині константи зв'язку", яка успішно ним захищена у 1966 р. в Інституті фізики АН УРСР (м.Київ), та

докторської дисертації “Властивості амплітуд розсіяння в релятивістській квантовій теорії поля поліноміального і не поліноміального росту”, захищеної в 1983 р. в Інституті фізики АН БРСР (м.Мінськ).

У 1986 р. Івану Васильовичу присвоюється вчене звання професора. За конкурсом він у 1986 р. обирається на посаду завідувача кафедри ядерної фізики УжДУ, де працює і в даний час.

Під науковим керівництвом професора Хіміча І.В. на кафедрі ядерної фізики Ужгородського університету виконано цикл теоретичних і експериментальних досліджень з фізики короткоживучих ізомерних станів ядер, які збуджуються в фотоядерних реакціях. Ним запропоновано теоретичний опис стаціонарних станів ядер в термінах колективних змінних в рамках гіперсферичного адіабатичного підходу, що є виходом за рамки одночастинкового наближення типу Хартрі-Фока. Запропонована нова адіабатична багаточастинкова оболонкова модель ядра, в рамках якої вдалося в потенціальному підході дати коректний теоретичний опис ефектів спарювання нуклонів, які приводять до так званих надплинних станів ядер, що передбачені в працях Н.Н.Боголюбова та його учнів.

Отже, наукові праці професора Хіміча І.В. є вагомим внеском в розвиток аксіоматичної квантової теорії поля та фізики ядра і елементарних частинок. Він автор та співавтор більше ста наукових праць, приймає участь в підготовці науково-педагогічних кадрів через аспірантуру. Серед його учнів – 4 кандидати фіз.-мат. наук і один доктор фіз.-мат. наук.

Вчений систематично виступає з доповідями на наукових конференціях різного рангу, бере участь у підготовці науково-педагогічних кадрів через аспірантуру.

В останні роки наукові інтереси Івана Васильовича пов'язані з теоретичними дослідженнями в ядерній фізиці. Значну увагу він приділяє також прикладним дослідженням, впровадженню ядерно-фізичних методів в суміжних галузях науки і техніки. Під його науковим керівництвом виконано ряд госпдоговірних робіт згідно з постановою уряду по програмі космічних досліджень.

Плідна і активна діяльність професора І.В.Хіміча як вченого і керівника одного із трьох ядерних центрів, які функціонують в Україні, забезпечила лідируючу в нашій державі позицію колективу кафедри ядерної фізики УжДУ в наукових дослідженнях в галузі фізики ізомерних станів ядер. Та головною справою в житті Івана Васильовича продовжує залишатися педагогічна робота, якій віддано 42 найкращих роки. За час роботи на кафедрі теоретичної та кафедрі ядерної фізики УжДУ професор Хіміч І.В. забезпечував читання загальних курсів: теоретична механіка, квантова механіка, термодинаміка і статистична фізика, фізика ядра і елементарних частинок, а також ряду спецкурсів: основи релятивістської аксіоматичної квантової теорії поля, фізика високих енергій, теоретико-груповий вступ до фізики ядра і елементарних частинок, основи теорії ядра, фізика елементарних частинок тощо. Стилю читання лекцій професора Хіміча притаманні наукова глибина і аргументація тверджень, чітка постановка завдання, створення у процесі подачі теми проблемних ситуацій, уміння доступно викласти складний теоретичний матеріал.

Він постійно працює над удосконаленням навчально-виховного процесу на кафедрі шляхом введення нових за тематикою спецкурсів, впровадження активних методів навчання, зокрема впровадження елементів проблемного методу читання лекцій, рейтингової системи контролю знань студентів, використання технічних засобів навчання, впровадження комп'ютерної техніки в навчальний і науковий процеси. Іван Васильович працює над методичним забезпеченням загальних та спеціальних курсів.

За час роботи з 1971 по 1976 рр. завідувачем кафедри теоретичної фізики УжДУ ним проведена відповідна робота по запровадженню “Боголюбовського мінімуму” при читанні загальних і спеціальних курсів теоретичної фізики, що сприяло покращенню якості підготовки висококваліфікованих спеціалістів в області релятивістської квантової теорії поля та фізики елементарних частинок.

За значний, особистий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів, розвиток наукових досліджень Указом президента України від 17.10.1995 р. професору Хіміч І.В. присвоєне почесне звання “Заслужений працівник народної освіти України”. В цьому ж році його обрано академіком АН вищої школи України, а згодом – членом бюро відділення “Фізика і астрономія” АН ВШ України.

65 років — це пора життєвої мудрості та педагогічної майстерності.

Побажаймо ювіляру міцного здоров'я, сімейного щастя, невичерпної творчої наснаги, успіхів у праці на розбудову незалежної України.

Член редколегії Володимир Лазур